

**Un pictor evreu
îmbogățește
patrimoniul artistic
românesc**

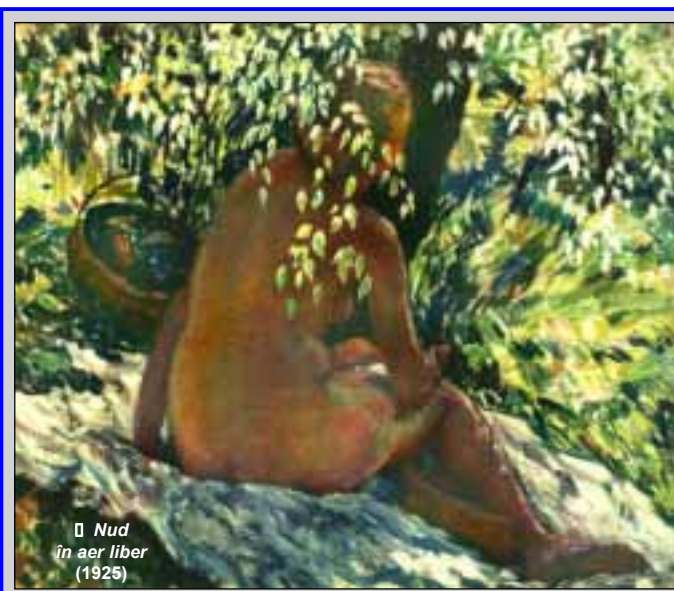
Dreptate pentru SAMUEL MÜTZNER

Un somptuos album - tipărit sub egida „S.R.L. Antet” și semnat Rodica Marian - vine să redeschidă dosarul moștenirii picturale lăsate de **Samuel Mützner**. Era timpul unei reparații convenite pictorului extrem de prolific, un răsfățat al expozițiilor din prima jumătate a secolului trecut, ajuns în deceniile din urmă la discreția ungherelor prăfuite din conștiință și numai din când în când, prin opere răzlețe, îndreptățit a depăși inertțiile, gata să iște dispute între amatorii de artă, împătimitii clienți ai selectelor ședințe de licitație. A mai fost un gest de propulsare în actualitate, printr-o mică monografie ilustrată, rod al investigațiilor întreprinse de o cercetătoare avizată, Viorica Andreescu (Ed. „Meridiane”, 1974), când tocmai se împlinise 25 de ani de la dispariția creatorului. Prea puțin ca posteritatea să se poată declara edificată asupra contribuției lui Mützner la patrimoniul nostru artistic, departe de o mulțumitoare valorificare doar pe baza puținelor opere aflate în posesia Galeriei Naționale sau a altor muzee din țară. Pentru remedierea acestei perspective lacunare, recenta tipăritură beneficiază de concursul larg al colecționarilor particulari. Intră în circulație, astfel, un număr impresionant de reproduceri color după lucrări ce amplifică baza de referințe a expertizei critice în vederea viitoarelor sinteze interpretative. Un impuls consistent la cunoaștere aprofundată îl dă mănunchiul de extrase din presa vremii, culese de artist însuși și transmise mai departe de urmași spre a proba reacțiile vii stărnite pe toată durata unei activități prodigioase.

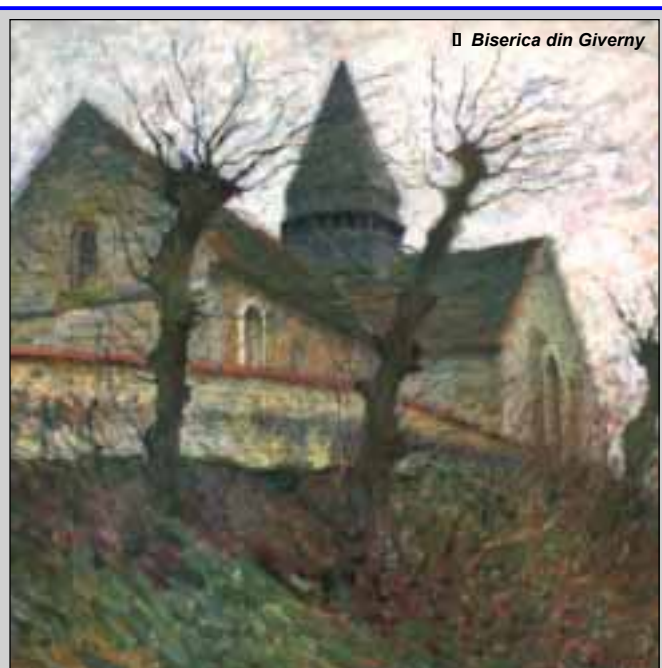
cu popasuri laborioase pe unde confrăți ai săi de generație nici n-au visat să calce. După studii de profil în țară, mergea pentru perfecționare, cum se obișnuia pe atunci, mai întâi la München, apoi la Paris. Împărtășea cu alți tineri înzestrați pentru artă preocuparea de a continua pilda predecesorilor iluștri - Grigorescu, Andreescu, Luchian -, în direcția evitării constrângerilor impuse de rutina academică, căutând antidotul anchilozării în atelier prin lucru intens sub cerul liber. Împrejurări norocoase i-au oferit imediat posibilitatea unui stagiu în preajma lui Claude Monet, maestru incontestabil al prefacerilor de optică înregistrate sub titulatura generică a impresionismului, fecundat de emuli destinați celebrității, precum Signac, Seurat, Pissarro, protagoniști ai altor inovații tehnice, capabile să vizualizeze amănunțit, punct pe punct pe suprafața tabloului, duelul dintre lumină și culoare, cu intensitățile diferite de la anotimp la anotimp și chiar de la oră la oră. Confruntarea românului cu aceste experiențe înnoitoare s-a produs la Giverny, iar rezultatele s-au concretizat în pânze rămase repere pentru procesul maturizării artistului. Entuziasmat de descoperirea propriei sensibilități, Mützner n-a pregetat s-o pună la încercări fără precedent în aria de unde provenea, mutându-și paleta și penelul în îndepărtatele ținuturi ale Japoniei. Ca și cum aventura Orientului extrem nu era de ajuns, ostilitățile primului război mondial l-au împiedicat să găsească drumul direct spre casă, obligându-l la ocoluri pe la New York, apoi în exoticele zone ale Americii de Sud. A fost pentru pictorul român o situație

oarecum paradoxală de a fi el sortit să contribuie la modelarea gustului american după tiparele unei lumi și unor optici inedite. Comentariile favorabile apărute în ziarele de peste ocean le-a păstrat cu vădită mândrie, pentru începutul de notorietate urmând a se consolida pe parcursul evoluției din țară. Aici îl aștepta un interes constant din partea publicului, sprijinit pe avizul favorabil, în mare, al cronicarilor care îi frecventau expozițiile. N-au lipsit formulele emfatiche de tipul „amant al culorilor”, echilibrate de judecăți lucide. Cu siguranță că i-au reținut atenția avertismentele unui Francisc Șirato privitoare la inflația unor procedee de succes transplantate de pe meridiene străine, adaptate câteodată facil încât îngropau potențialul de originalitate autohtonă în „nisipurile mișcătoare ale

• „Străin de concentrările atelierului, Mützner lucrează numai în lumina de afară a soarelui văratec sau a iernii străvezii. Notează scurt, ușor, cu gândul numai la vibrații... Soliditatea așezării nu îl interesează, ci numai atmosfera... Caută doar culoarea, iar în culoare nuanța... Desenul însuși are un singur rost, acela de a fi sprijinul culorii. Bucata de rezistență a expoziției este un *Nud așezat în jumătate umbră și văzut din spate*. În verdele peisajului, vibrația carnației sale, peste care se suprapun frunze decorative, creează un efect remarcabil”.

(Ștefan I. Nenițescu, „Adevărul”, 24 febr. 1926)

• „Construită puternic de S. Mützner, în linii hotărâte, de o bătrânească simplitate, *Biserica din Giverny* stă pe pământ, în lumina și-n atmosfera ei. Singurătate, mister, adâncă melancolie și nu știu ce dezlegare de tot ce e deșertăciune în viața omenească - acestea sunt gândurile de căpetenie pe care ți le exprimă și zidurile mohorât-cenușii și uscăciunea aspră a pământului și cei trei copaci strămbi, negri, monștruoși, de un tragic înfiorător în felul cum își întind rămurișul gol din vârf spre cerul vântat-vioriu al acelei triste zile de iarnă. E tăcere, e frig, parcă ți-e frică să te-apeuce noaptea pe-acolo”. (Al. Vlahuță, „Universul”, 17 mai 1911)

La cabinetul de stampe al Bibliotecii Academiei Române se află câteva mape cu foi de atelier, schițe preparative, desene repezi, guașe, acuarele în faze mai mult sau mai puțin avansate, vizibil debitoare febrilității momentului, conștiincios marcat, din 1900 până în 1955. Sunt datele ce delimitează practic prezența lui Mützner în epocă pe un traseu extrem de cuprinzător,

impresionismului”. Semne repetate de prețuire în presă purtau semnături prestigioase, de la Ștefan Nenițescu și Eugen Crăciun la Petru Comarnescu, Ionel Jianu, profesorul Oprescu. Mai înainte tuturor, exigentul Oskar Walter Cisek își manifesta încrederea în individualitatea artistică a pictorului, considerându-l capabil să reziste tentațiilor pripite de a cădea în plasa

de la Șopârlița, unde poseda un domeniu restrâns, asigură un plus de specificitate pentru repertoriul cultivat de pictor.

Aploarea și diversitatea materialului documentar, text și imagini, conferă albumului de față o funcționalitate convergentă; informațiile rigurose exacte slujesc pentru a identifica în reproduceri elementele structural originale de posibilele reziduuri, dacă nu chiar contrafaceri mimetice. Hățișul atâtor lucrări inedite,

organizarea unei ample retrospective, care să așeze pe simenze apropiate toate speciile de lucrări, fie provenite din depozite oficiale, fie din oferte particulare - o expoziție cu un catalog temeinic articulat, peotriva efortului creator desfășurat de Samuel Mützner, cu rezultate încă aproximativ asimilate de conștiința publică. Reproducerea de pe copertă capătă aproape un sens emblematic, cu complicitatea pictorului ce a ales să se înfățișeze în ipostaza truditului robust, alături de soție, un cuplu onest, armonizat artistic, așteptând, într-un calm epurat de neliniști vanitoase, integrarea, la locul potrivit, în galeria perenă.

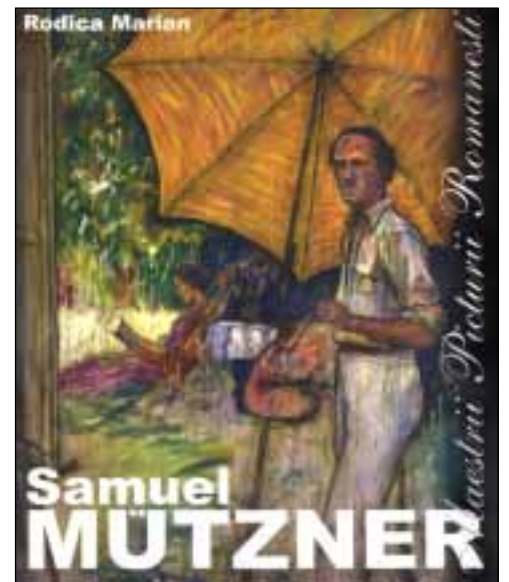
GEO ȘERBAN

• „Variat în tonuri, uneori chiar exuberant, așa ni se prezintă Mützner... Umbrele sunt din ce în ce mai rare în tablourile sale. Cele câteva interioare sunt adevărate bijuterii. Griurile, rozurile sunt mânuite de un adevărat meșter, iar peisagiile, siluetele în plin aer, chiar când sunt în soare, sunt pictate cu grije pentru formă și pentru culoarea care caracterizează pe adevărații artiști”. (Paul Miracovici, „Universul literar”, 13 ianuarie 1940)

• „Sălbatic și timid, Mützner e înzestrat cu o puternică viziune și cu o paletă originală ce îl izolează de tot ce înseamnă faimă ușoară... artistul ne aduce surpriza ținutului românesc interpretat cu o viziune nouă. Se remarcă seria de miniaturi impresioniste care începe cu priveliști câmpenești - *Culesul porumbului, Treieratul, Noaptea cu lună* și continuă cu vederi din Bucureștiul vechi - *Case de mahala, Colțuri de Obor, Bazarul cu stufe*. Lucii luminii pălpătoare, jocul soarelui într-un tulpă alb sau trandafiri, transfigurarea pe care o dau razele de lumină în fuga lor schimbătoare vor învedera odată cât de mult a iubit pictorul viața luminii și cât de singur a înaintat pe tărâmul strălucit”. (Tudor Teodorescu-Braniște, „Dimineața”, 11 febr. 1931)

• „Într-o continuă prefacere, [pictorul] a găsit noi tonuri pe paletă trezite de contactul cu natura autohtonă. Ce încurcate probleme de lumină nu rezolvă el cu îndemănare în *Ovreica*, această sinteză de căldură și moleșeală orientală, și în *Mița de la Făgădău*, bucată ruptă de pe trotuarul mahalalei bucureștene. Peisagii în care toamna a desfășurat basmul ei de aur și ceață, de melancolie și speranțe...”. (Citat în „Albumul” Rodicăi Marian, pag. 32)

destule fără data înfăptuirii lor, ridică, inevitabil, chestiunea autenticității. La un studiu aplicat, corelat, se descoperă indicații lămuritoare în înșeși listele de titluri ce defilează prin cronicile oferite lecturii de azi. Câte un detaliu, câte o aluzie în treacăt sugerează un mod de abordare exegetică, în măsură să procure măcar un început din clarificarea râvnită. În cele din urmă, firește că argumentele suverane vor veni o dată cu